

OBRES COMPLETES DE
JOAN MARAGALL

POESIA I TEATRE

*Edició crítica d'Ignasi Moreta
i Lluís Quintana Trias*

edicions
62

Biblioteca Clàssica Catalana

JOAN MARAGALL
POESIA I TEATRE

Edició crítica d'Ignasi Moreta
i Lluís Quintana Trias

Els dos curadors d'aquest volum han treballat plegats
—amb Francesco Ardolino— en l'edició del text.
Ignasi Moreta s'ha cuidat específicament de les seccions
de poesia i Lluís Quintana Trias de *Nausica*.

Primera edició: novembre del 2020

Obra publicada amb el suport del Departament de Cultura

© pels preliminars signats: els respectius autors, 2020
© per l'edició i l'aparat crític de la poesia: Ignasi Moreta, 2020
© per l'edició i l'aparat crític de *Nausica*: Lluís Quintana Trias, 2020

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.
Av. Diagonal, 662-664, 08034 Barcelona
info@edicions62.com
www.edicions62.com

Fotocomposició: La Letra, S.L.
Impressió i relligat: Liberdúplex
DIPÒSIT LEGAL: B. 20.410-2020
ISBN (D'AQUEST VOLUM): 978-84-297-6713-1
ISBN (DE L'OBRA COMPLETA): 978-84-297-6714-1

En el cas que es reproduïxin els textos d'aquesta edició,
els editors agrairan que se'n faci constar la referència.

TAULA

Presentació (<i>Lluís Quintana Trias, Ignasi Moreta</i> <i>i Francesco Ardolino</i>)	IX
Criteris de transcripció	XXVII
Agraïments	XLVII
Cronologia de Joan Maragall (<i>Ignasi Moreta</i>)	XLIX

POESIA I TEATRE

Poesies	3
Visions & Cants	39
Les disperses	87
Poemes contemporanis de <i>Poesies, Visions & Cants</i> <i>i Les disperses</i>	159
Enllà	209
Seqüències	245
Poemes contemporanis d' <i>Enllà</i> i <i>Seqüències</i>	271
Poemes no datats	313
Nausica	317
Annexos: Dos preàmbuls a reculls de Maragall	411

APARAT CRÍTIC

Testimonis	441
Notes i variants	446
Poesies, 446 — Visions & Cants, 458 — Les disperses,	

471 — Poemes contemporanis de *Poesies, Visions & Cants* i *Les disperses*, 487 — Enllà, 502 — Seqüències, 512 — Poemes contemporanis d'*Enllà* i *Seqüències*, 525 — Poemes no datats, 545 — Nausica, 546

ÍNDIXS

Índex de títols	565
Índex de primers versos	569
Índex general	577

POESIA I TEATRE

POESIES

1895

PRÒLEG

ODA INFINITA

Tinc una oda començada
que no puc acabar mai;
dia i nit me l'ha dictada
tot quant canta en la ventada,
5 tot quant brilla per l'espai.

Va entonar-la ma infantesa
entre ensomnis d'amor pur;
decaiguda i mig malmesa,
joventut me l'ha represa
10 amb compàs molt més segur.

De seguida, amb veu més forta,
m'han sigut dictats nous cants;
pro, cada any que el temps s'emporta,
veig una altra esparsa morta
15 i perduts els consonants.

Ja no sé com començava
ni sé com acabarà,
perquè tinc la pensa esclava
d'una força que s'esbrava
20 dictant-me-la sens parar.

I aixís sempre, a la ventura,
sens saber si lliga o no,
va enllaçant la mà insegura
crits de goig, planys d'amargura,
25 himnes d'alta adoració.

Sols desitjo, per ma glòria,
que si algú aquesta oda sap,
al moment en què jo mòria,
me la diga de memòria
30 mot per mot, de cap a cap.

Me la diga a cau d'orella
esbrinant-me, fil per fil,
de la ignota meravella
que a la vida ens aparella,
35 el teixit ferm i subtil.

I sabré si en lo que penses
—oh poeta extasiat!—
hi ha un ressò de les cadences
de l'aucell d'ales immenses
40 que nia en l'eternitat.

CLAROR

LES MINVES DEL GENER

- Com al mig de l'hivern la primavera,
aixís el cel avui, i el sol i l'aire,
obre de bat a bat balcons i portes
i omple la casa de clarors, aimia.
- 5 Glòria dels ulls el cel, del pit les aures
són avui. Fins a cada moment sembla
que han d'esclatar en verdor les branques nues,
que l'horizó ha d'omplir-se d'orenetes
i que s'ha d'embaumar tota la terra.
- 10 ¿No sents una frisança, dona? Digues:
¿no et sents la primavera a les entranyes?
Llença't, doncs, al carrer: si t'hi trobessa,
te donaria un bes al mig dels llavis,
al davant de tothom, sense vergonya
- 15 de besar i ser besat, que avui n'és dia.
Som al mig de l'hivern: ahir glaçava,
demà les neus blanquejaran la serra.
La primavera és lluny del temps endintre,
pro un dia com avui n'és la promesa.
- 20 Si promesa tu em fosses, estimada,
ja cap mena d'hivern en mi cabria,
ni ara, ni després, ni mai, que portes
tu a dintre els ulls la primavera eterna.

ELLA PARLA

Que obri el jorn els seus ulls de claror immensa
i jo daré a l'aimat la bona nova.

I que és llarga la nit! Quant temps encara
d'apagar-se i encendre's l'esperança!

- 5 Decau i defalleix ell cada estona
i menysprea el dormir per recordar-me;
pro el dematí li portarà alegria,
com n'hi duia la tarda, encar que incerta,
quan, passant ell dessota ma finestra,
10 jo hi anava estenent mes mellors robes,
les de colors més vius, per alegrar-lo.
Ell ho veia estranyat... veia... i passava
girant el cap encar tot allunyant-se;
i jo, abocada an-e l'ampit llavors,
15 llançant enfora el cos fins la cintura,
també el 'nava mirant mentres podia,
tot resguardant-me els ulls, amb la mà estesa,
del sol ponent que m'encenia el rostre.

.....

¿Com me pots estimar si no em coneixes?

- 20 ¿Què has vist en mi per arribar a estimar-me?
Mai m'he adonat d'aquests esguards que em contes,
ni d'aquests tremolors, d'aquestes basques.
Ben d'amagat an-e l'amor servies!
Tu no feies com fan els que enamoren:
25 tu no em donaves flors, tu no em mig reies,
ni m'anaves a prop en els esbarjos.
Dins del pit solitària i silenciosa
duies encesa l'amorosa brasa;
mes ara jo també, d'amor vençuda,

30 captiva humil, de tot lo meu despresa,
t'he donat mon somrís i les mirades,
i els meus sospirs d'amor; de nit, els somnis,
i a més els pensaments de tot lo dia:
t'he donat lo millor que jo tenia.

ELL PARLA

35 Anit eixí de casa teva, aimia,
tot neguitós i malcontent de mi.
Que coses que et vaig dir, que no volia!
Que coses vaig callar, volent-les dir!
Al matí el malestar encara em durava.
40 Era un matí emplujat com pel febrer.
Déu meu, aquest hivern que mai s'acaba!
I aquesta primavera que no ve!
He trobat els passeigs arreu fangosos,
sadollats per la pluja de la nit;
45 els brots tendres brillaven temerosos
al bell damunt del fosc brancatge humit;
i tot d'una, volant a la ventura,
com lleu companya de mon greu afany,
he vist creuar l'espai, balba, insegura,
50 la primera oreneta d'aquest any.
Jo l'he vista arribar, vola que vola,
fins al balcó del blanc palau discret,
i allí aturar-se arrupideta i sola,
guitant poruga i tremolant de fred.
55 Guaitant poruga les desertes planes
del cel desemboirant-se lentament,
enyorant-hi el volar de ses germanes,
que ha deixat endarrere incautament.

ELLA

També ha vingut, — pobre aucellet,
 60 tot arraulit,
 a mon balcó — cercant redós.
 Mes jo li he dit:
 —No temis ja — lo que és passat,
 aixeca el vol:
 65 el cel és blau, — els arbres verds,
 i brilla el sol.—
 Així mateix — dic a l'aimat:
 —Oblida ahir:
 digue'm avui — amb cor lleuger
 70 lo que em vols dir.—

ELL

Com asserenes mon neguit,
 com fuig mon dol!
 Ets el cel blau, — ets l'arbre verd,
 ets el meu sol.

ENVIANT FLORS

Veig flors, i penso en tu. Faré portar-les
 a tu pel dolç camí de cada dia:
 que omplin d'aromes davant meu la via,
 després a vora teu vindré a olorar-les.

5 Grat ens serà tenir-les davant nostre
 a l'hora de parlar de l'amor meu:
 vers el gerro florit baixaré el rostre
 tot açant els meus ulls al somrís teu.

10 Tu triaràs una poncella encesa,
al damunt del teu pit la clavaràs,
i, amb moviment de cígna bellesa,
arquejant el teu coll l'oloraràs.

15 Al sentir l'alè tebi amb què la mulles
al frec constant del teu bell rostre ardent,
la rosa adreçarà totes ses fulles
i es badarà desesperadament.

20 I encara em mig riuràs; mes quan me veges
de tu a la flor, mentres jugueu aixís,
moure l'esguard guspirejant d'enveges,
fugirà en sec ton confiat somrís.

FESTEIG VORA LA MAR CANTÀBRICA

I

Per 'llà a la migdiada resplendent,
des de la platja a la llunyana bruma,
canta i s'adorm al sol la mar bronzenta,
descabdellant i cabdellant escuma.

II

5 Mira avançar-se cap a tu les ones
formant graons festonejats d'escuma:
la immensa escala va acostant-se ràpida,
temptadora als teus peus. Oh, no! No fugis:
els graons menyspreuats se desvaneixen

10 per l'oblidat sorral; pro quants ne venen
de l'inflamat ponent, interminables!

Seguim la llum per sobre el mar. Que onades
hi deuríem trobar endintre, endintre!
Les que eixa nit han d'arribar a la platja,
15 les de demà, i encara les d'altres dies,
les que encara són lluny i que s'afanyen
caminant cap aquí, ¿les sents que venen?

.....

La nit s'estén pertot, la mar ressona.

III

Sota les estrelles, d'espatlles al mar,
20 una galta humida, fresca de serena,
una galta suau i plena
és ben dolça de besar.
Entre dos silencis, bes silenciós,
com vares deixar-nos tremolant tots dos
25 dins la nit quieta amb deixos ardents
de la migdiada i dels terrals vents.

El reberes silenciosa.
Mos llavis, dolços encar,
te van preguntar una cosa,
30 i tu no em vas contestar.
¿Què vaig preguntar-te?... Sols recordo el bes
i que se sentia la plena mar alta.
Tu, tota caiguda, semblaves malalta...
Oh! No hi tornaré mai més.

35 Pro la flonja galta ruixada amb serena,
 sota de ma boca, d'espatlles al mar;
 pro la xafagosa nit d'agost serena
 ai!, ¿com la podré oblidar?

IV

40 Quin rebolcar-se avui totes les ones
 escumejant sorroses, desiguals!
 Com s'estiren i s'alcen tant com poden
 per a fugir el gran turment del mar!
 Tot el mar s'ensombreix i se sorolla,
 ones venen arreu, onades van,
 45 corrent cap a la platja clamoroses,
 l'escabellada escuma al vent donant.

V

ADEU

¿Per què avui ets tan hermosa,
 tan blavosa i aplanada,
 mar Cantàbrica febrosa
 50 tan sovint tan agitada?
 Tu, que saps llançar al cel
 tanta escuma lluminosa
 en els jorns de tes grans ires;
 tu, que avances i et retires,
 55 governant pluges i vents,
 amorosa avui t'estens,
 en tos llavis la lleugera
 i blanquíssima bromera,
 en tos llavis l'himne suau,
 60 el teu nom ratllat d'esteles,

damunt teu, sota el cel blau,
 blanc eixam d'alegres veles...
 Bé recordo ta inquietud
 quan un dia i altre dia
 65 en ton llit te removia
 un turment desconegut.
 Jo he escoltat ton etern *ai*
 solitari de la nit,
 aquell enrogallat crit
 70 que no s'acabava mai.
 I t'he vist brau i joiós
 de ta escuma que enlluerna,
 esborronat i negrós
 sota el cop de la galerna,
 75 inflat d'immensos sospirs
 d'un fatic que mai no para,
 verd i blanc com prat amb llirs...
 Pro mai tan hermós com ara.

DONANT LES JOIES

De joies vull cobrir ta cabellera,
 el teu coll i el teu pit, braços i mans,
 en memòria de totes les carícies
 que vagi fent-te i t'hagi fet abans.

5 Com a pluja els joiells damunt tos membres,
 també com pluja els besos meus d'amor:
 dessota cada bes vull que s'encengui
 com un astre una nova resplendor.

10 Un joiell cada bes, que respandeixi,
 nit serena, lo noble del teu cos;
 pro després el gran jorn, després el dia:
 l'esposa sens joiells, tota a l'espòs.

NUVIAL

Resplendentia, sencera, arrodonida,
 s'alça per sobre el mar la lluna plena:
 així sento pujar la meva vida,
 astre sense minvant en nit serena.
 5 Dels braços dels amics als de l'aimada,
 un moment vaig sentir l'esgarrifosa
 gran buidor de l'espai...
 Sota l'arcada
 del temple, ressonanta i tenebrosa,
 davant del nostre sí l'altar floria,
 10 revestint-se de llum i d'alegria.
 Però una gran tristor, a l'esposa honesta,
 a l'espòs pensatiu, els inundava,
 que darrere d'aquell altar en festa
 quelcom cantant fugia i s'allunyava.

15 Jo me la vaig endur, en la nit confosa,
 de l'enclòs maternal, com presonera,
 i ella girava el cap tota plorosa,
 fins a ser-ne ben lluny, sempre endarrere.
 Anàrem per la nit. Fou agonia
 20 d'una vida, i d'una altra fou naixença...
 Després se'ns va aclarir vermell el dia
 per les severes planes de Provença.

Llavors, la vida nova ben resolta,
de fit a fit els ulls, les testes altes,
25 ens vam mirar per la primera volta...
i no hi hagué vergonya en nostres galtes.
—I, ara, vers sol ixent. La Itàlia ens rebi
hostes devots —vam dir. I, de passada,
inquiets travessàrem l'hivern tebi,
30 sobredaurat, de Niça aviciada.
Un moment va cobrir Gènova airoso
amb son llampant mantell nostres delícies;
rebérem de la plana marismosa
de Pisa melancòliques carícies;
35 mes com l'acer a qui l'imant demana
i sent, com més a prop, més influència,
creuàrem per la plàcida Toscana
emportats pel teu màgic nom... Florència!
A Florència ja som. Desperta, aimada!
40 Contemplem, en Florència, la florida
que treu el món quan l'hora és arribada
de les grans primaveres de la vida:
mira la gran iglésia assoleiada,
amb la volta amplament arrodonida;
45 mira marbres florir de tota espècie,
i mira en els altars el Déu de Grècia.
¿No veus l'Apol·lo aquí d'un antic temple
en la forma d'eix sant, blanca i serena,
i com en els seus peus avui contempla,
50 mig rient, aquest culte d'altra mena?
Veu flors i marbre blanc; sent a tothora
perfums en l'aire i notes d'harmonia;
i té la llum del sol que l'acolora,
virolats raigs que el finestral destria.
55 La catedral, al sol estarrufada,

triomfadora en colors clars s'ostenta,
 i allà en la *Sacrestia* retirada
 la immensa *Notte* blanca jau potentia.
 Mes quan la negra nit pausada arriba,
 60 damunt les florentines meravelles
 s'aixeca una figura pensativa
 que porta el front tot coronat d'estrelles.
 Gibel·lí per qui l'Arno encar murmura
 tornaveus d'una lluita sens clemència,
 65 viatger estrany de l'encontrada obscura...
 És el trist Dante que ensombreix Florència.

 Anem's-en ja d'aquí, que jo m'enyoro:
 a la terra tornem dels amors nostres,
 on jo retrobi, amb l'alè usat que adoro,
 70 l'inoblidat caient dels amics rostres;
 perquè l'escalf de l'última encaixada
 ha covat en ma sang com una pira,
 que avui s'alça brillant i incendiada,
 i el vent d'amor cap a ponent la tira.
 75 Allí la casa nувial espera
 a l'espòs que captiva hi duu l'esposa.
 Captiva sols d'amor... reina que impera,
 al posar-hi les mans, en cada cosa;
 i reina del sentit de l'home encara.
 80 Mes no encongim l'amor: campí i rumbegi,
 i a quants m'han estimat ara i ans d'ara
 al meu entorn, al teu entorn els vegí.
 No sols d'amor han bategat mos polsos:
 altres afanys han governat ma vida,
 85 i em seran tos esguards als ulls més dolços
 si els tinc oberts a una claror sens mida...
 Mes, en tant, tu descansa, refiada,

sobre els genolls del teu marit, que espia
 en el tomb de ta cara esbarrellada
 90 la inquietud de l'infant que s'anuncia.

CONJUGAL

La flor de l'abraçada ja ha granat
 i ets com el cep que duu la dolça carga:
 tota tu t'has estès i reposat
 com ple de pàmpols el sarment s'allarga.

5 Com en una visió misteriosa
 ta mirada sovint fixa s'extàsia:
 la teva mitja rialla és majestuosa
 i en la boca et floreix plena de gràcia.

10 En el teu si fecund, ¿què pot haver-hi
 que et llença una llum viva pel semblant?...
 Els dies són comptats del gran misteri.
 Oh dona, do'm el fill que estimo tant!

PATERNAL

Tornant del Liceu en la nit del 7 de novembre de 1893

Furiat va esclatant l'odi per la terra,
 regalen sang les colltorçades testes,
 i cal anar a les festes
 amb pit ben esforçat, com a la guerra.

5 A cada esclat mortal — la gent trèmula es gira:
la crueltat que avança, — la por que s'enretira,
 se van partint el món...
Mirant al fill que mama, — a la mare que sospira,
 el pare arruga el front.

10 Pro l'infant innocent,
que deixa, satisfet, la buidada mamella,
 se mira an ell, — se mira an ella,
 i riu bàrbarament.